

MỘT SỐ VẤN ĐỀ TRONG XÂY DỰNG HỆ GIÁ TRỊ CON NGƯỜI TRUNG QUỐC ĐƯƠNG ĐẠI

Phạm Văn Dương^(*)

^(*) Thạc sĩ, Viện Triết học, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam.

Email: duonglogic@yahoo.com

Tóm tắt: Sau hơn 40 năm kiên trì thực hiện chính sách cải cách và mở cửa, xây dựng chủ nghĩa xã hội, Trung Quốc đã trở thành một cường quốc về kinh tế. Tuy nhiên, xã hội Trung Quốc cũng nảy sinh những xung đột giá trị, đạo đức xã hội xuống cấp. Những vấn đề này có ảnh hưởng tiêu cực tới sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc. Do vậy, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã đề ra mục tiêu xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại để định hướng cho việc giáo dục và bồi dưỡng những phẩm chất và năng lực cho những con người có sứ mệnh phục hưng dân tộc Trung Hoa. Trong bài viết này, chúng tôi tập trung làm rõ một số vấn đề xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại.

Từ khóa: xây dựng hệ giá trị cốt lõi, hệ giá trị con người Trung Quốc, văn hóa truyền thống Trung Quốc, Đảng Cộng sản Trung Quốc.

Ngày nhận bài: 05/03/2024; ngày phản biện: 06/03/2024; ngày sửa chữa: 05/04/2024; ngày duyệt đăng: 10/05/2024.

1. Mở đầu

Từ khi giành được độc lập dân tộc cho đến nay, nhiều thế hệ lãnh đạo của Đảng cộng sản Trung Quốc, như Mao Trạch Đông, Đặng Tiểu Bình, Giang Trạch Dân, Hồ Cẩm Đào và Tập Cận Bình đều chú trọng đến việc xây dựng những tiêu chí giá trị cho con người Trung Quốc - những người sẽ kế tục sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội ở nước này. Đặc biệt, trong giai đoạn hiện nay, Trung Quốc đã trở thành một cường quốc về kinh tế thì việc xây dựng hệ giá trị con người không những gia tăng sức

manh mẽ của Trung Quốc với thế giới, mà còn thay đổi quan niệm của thế giới về người Trung Quốc. Hơn nữa, việc xây dựng hệ giá trị con người cũng góp phần giải quyết những mâu thuẫn, xung đột giá trị và sự xuống cấp của đạo đức xã hội vốn đang ảnh hưởng tiêu cực tới sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc. Việc xây dựng hệ giá trị con người của Đảng cộng sản Trung Quốc được dựa trên cơ sở lý luận của chủ nghĩa Mác - Lênin và sự kế thừa các giá trị truyền thống của dân tộc Trung Hoa. Văn hóa truyền thống được xác

định là mạch nguồn phong phú cho sự phát triển, trưởng thành không ngừng của dân tộc Trung Hoa và cũng là nền tảng để xây dựng hệ giá trị cho con người Trung Quốc đương đại. Nội dung hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại là các giá trị cốt lõi ở cấp độ công dân và nằm trong hệ thống giá trị cốt lõi của xã hội Trung Quốc đương đại.

2. Bối cảnh xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại

Trong quá trình thực hiện chính sách cải cách mở cửa nền kinh tế, Trung Quốc đã đạt được những thành tựu vô cùng to lớn, trở thành nền kinh tế có quy mô hàng đầu thế giới. Tuy nhiên, những ảnh hưởng tiêu cực của kinh tế thị trường, như lối sống vị kỷ, hưởng thụ, coi tiền là trên hết..., đã đầu độc lối sống của không ít người và làm băng hoại đạo đức xã hội. Một số người đã trở nên mê lầm và đánh mất lương tri, thậm chí không biết dùng tiêu chuẩn nào để đánh giá đúng sai, thiện ác, vinh hay nhục. Hơn nữa, sự phát triển kinh tế - xã hội của Trung Quốc cũng dẫn tới sự phân hóa xã hội, kéo theo các mâu thuẫn và xung đột giá trị. Những vấn đề này nếu không được giải quyết kịp thời, thỏa đáng thì tất yếu sẽ gây mất ổn định và bất hòa xã hội, ảnh hưởng trực tiếp đến công cuộc xây dựng và phát triển chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc.

Hơn nữa, với vị thế là cường quốc về kinh tế, sự ảnh hưởng của Trung Quốc đối với thế giới không chỉ giới hạn ở sức mạnh cứng như kinh tế hay quân sự, vai trò của sức mạnh mềm, như văn hóa và hệ giá trị xã hội sẽ ngày càng trở nên

quan trọng. Việc xây dựng hệ giá trị Trung Quốc đương đại nhằm nâng cao sức mạnh mềm là yêu cầu tất yếu khách quan. Tổng Bí thư Tập Cận Bình đã khẳng định rằng: “khi các tòa tháp cao tầng mọc lên ở khắp mọi nơi trên đất nước chúng ta, thì tòa tháp mang tinh thần dân tộc Trung Hoa cũng phải được xây dựng hoành tráng” (Nhân Dân Nhật Báo 2017). Việc nâng cao sức mạnh toàn diện và vị thế quốc tế của Trung Quốc không chỉ ảnh hưởng và thay đổi sâu sắc mối quan hệ giữa Trung Quốc và thế giới, mà còn làm thay đổi quan niệm về các giá trị Trung Quốc đương đại của các quốc gia phương Tây. Đúng như nhà nghiên cứu Giang Hải đã nhận định rằng: “bây giờ là lúc để định hình và làm rõ văn hóa và giá trị của mô hình Trung Quốc. Không thể tưởng tượng được một nước lớn có tầm ảnh hưởng quyết định đến thế giới lại không có tầm ảnh hưởng về mặt giá trị và nhân sinh quan văn hóa” (Giang Hải).

Đây là những lý do để Đảng cộng sản Trung Quốc đặt ra vấn đề xây dựng hệ giá trị cốt lõi của xã hội Trung Quốc đương đại nói chung và hệ giá trị con người nói riêng nhằm củng cố niềm tin, lý tưởng giá trị xã hội chủ nghĩa. Việc xây dựng hệ thống giá trị con người vừa đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành sự đồng thuận, truyền cảm hứng và tập hợp sức mạnh của mọi tầng lớp nhân dân dưới sự lãnh đạo của Đảng cộng sản Trung Quốc, vừa đáp ứng được việc đào tạo và bồi dưỡng con người có đủ khả năng giải quyết các vấn đề lớn của thời đại và sự phát triển của Trung Quốc.

Hệ giá trị của con người Trung Quốc là những tiêu chuẩn định hướng cho việc giáo dục và bồi dưỡng những phẩm chất và năng lực cho con người mới, những người có sứ mệnh phục hưng dân tộc Trung Hoa. Ông Tập Cận Bình đã nhấn mạnh rằng: “chúng ta phải tập trung đào tạo những con người mới của thời đại, những người sẽ đảm nhận nhiệm vụ lớn là chấn hưng đất nước, tăng cường hướng dẫn giáo dục, phát triển thực tiễn và bảo đảm thể chế” (Tập Cận Bình 2017: 42). Khi mỗi công dân - mỗi con người mới đều thấm nhuần hệ giá trị đó thì đất nước, xã hội và con người nhất định sẽ có một tương lai tốt đẹp hơn.

3. Vai trò của văn hóa truyền thống trong việc xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại

Trong lịch sử Trung Quốc, đã có một giai đoạn sau cuộc Chiến tranh Nha phiến, văn hóa truyền thống bị coi là hủ bại và vô giá trị. Nhiều nhân sĩ thuộc phong trào văn hóa mới đã phê phán, phủ nhận giá trị của văn hóa truyền thống; thậm chí họ còn tin rằng, chỉ bằng cách đoạn tuyệt hoàn toàn với văn hóa truyền thống thì dân tộc Trung Hoa mới có thể có tương lai (Ma Tinh Lý 2016). Chỉ đến khi Đặng Tiểu Bình lên làm Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Trung Quốc và thực hiện chính sách cải cách và mở cửa, kinh tế phát triển thì người ta mới bắt đầu nhìn nhận lại vai trò quan trọng của văn hóa truyền thống đối với sự phát triển xã hội. Đặng Tiểu Bình, trong những ngày đầu cải cách và mở cửa, đã nhấn mạnh rằng, chế độ xã hội chủ nghĩa mà Trung Quốc

muốn xây dựng không chỉ phải có trình độ văn minh vật chất cao, mà còn phải có trình độ văn minh tinh thần cao. Để thực hiện được nhiệm vụ đó, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã xác định cần phải kế thừa các giá trị văn hóa dân tộc trong việc xây dựng hệ giá trị cho con người Trung Quốc đương đại. Kể từ đó, Đảng cộng sản Trung Quốc chủ trương xây dựng các giá trị cốt lõi của xã hội Trung Quốc đương đại, thì việc xem xét đánh giá lại vai trò của các giá trị văn hóa truyền thống được khảo cứu một cách căn bản và cẩn thận. Nhất là từ khi ông Tập Cận Bình lên giữ chức Bí thư Đảng Cộng sản Trung Quốc, văn hóa truyền thống được coi là cội nguồn để xây dựng hệ giá trị cốt lõi của Trung Quốc nói chung và hệ giá trị con người nói riêng: “những giá trị độc đáo, trí tuệ, lòng khoan dung và sức sống của văn hóa Trung Hoa là nền tảng tinh thần để xây dựng một nền văn hóa xã hội chủ nghĩa vững mạnh, nâng cao sức mạnh mềm của đất nước và thực hiện sự phục hưng vĩ đại của dân tộc Trung Hoa” (Văn phòng Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc và Văn phòng Quốc vụ viện 2017).

Các nhà lãnh đạo và lý luận của Đảng Cộng sản Trung Quốc đều coi nền văn hóa truyền thống đã tích lũy những giá trị tinh thần mang bản sắc độc đáo của dân tộc Trung Hoa. Đó là mạch nguồn nuôi dưỡng phong phú cho sự phát triển và trưởng thành không ngừng của dân tộc Trung Hoa và cũng là nền tảng để xây dựng hệ giá trị cho con người Trung Quốc đương đại. Tổng Bí thư Tập Cận

Bình đã khẳng định văn hóa truyền thống của dân tộc Trung Hoa là cội nguồn của hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại. Ông viết: “văn hóa truyền thống Trung Hoa ưu tú là huyết mạch tinh thần của dân tộc Trung Hoa, là cội nguồn quan trọng nuôi dưỡng các giá trị cốt lõi xã hội chủ nghĩa, là nền tảng vững chắc để chúng ta có được chỗ đứng vững chắc trong sự hỗn loạn về văn hóa của thế giới” (Cô Song Hảo 2017). Vì vậy, việc xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại không thể tách rời việc kế thừa những giá trị trong mạch nguồn văn hóa truyền thống đặc sắc của Trung Quốc. Hơn nữa, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã quán triệt tinh thần phải biến văn hóa truyền thống xuất sắc của dân tộc Trung Hoa thành những điểm nổi bật trong tinh thần của người Trung Quốc đương đại, biến nó thành sức mạnh mềm văn hóa Trung Quốc trong bối cảnh hội nhập và giao lưu quốc tế. Việc xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại phải nỗ lực chất lọc, tiếp thu giá trị tinh hoa, như nhân nghĩa, hài hòa, ái quốc...; từ các hệ tư tưởng truyền thống, như Nho gia, Pháp gia, Đạo gia để tạo nên nội dung các giá trị cốt lõi của giá trị con người Trung Quốc đương đại.

Các nhà lý luận của Đảng Cộng sản Trung Quốc khẳng định rằng, việc xây dựng hệ giá trị của con người Trung Quốc hiện đại phải dựa trên sự kế thừa và phát triển các giá trị văn hóa truyền thống: “văn hóa truyền thống Trung Quốc có lịch sử lâu đời và di sản sâu sắc, sự xâm nhập văn hóa hàng nghìn năm đã thúc đẩy sự

tích lũy giá trị đồng thuận của dân tộc Trung Hoa, và nó vẫn đóng vai trò nền tảng trong việc nuôi dưỡng đạo đức và dẫn dắt tinh thần trong thời đại mới” (Lâu Quân Siêu 2022). Do vậy, việc xây dựng hệ giá trị xã hội nói chung và xây dựng hệ giá trị con người nói riêng phải kế thừa các giá trị của văn hóa truyền thống. Về vấn đề này, học giả Lâu Quân Siêu đã nhận định rằng: “chỉ có không quên cái gốc, chúng ta mới có thể mở ra tương lai, và chỉ có giới kế thừa, chúng ta mới có thể đổi mới tốt hơn” (Lâu Quân Siêu 2022). Việc kế thừa các giá trị truyền thống đã được Đảng Cộng sản Trung Quốc xây dựng thành “Đề án kế thừa và phát triển văn hóa truyền thống đặc sắc của Trung Quốc”. Trong bản đề án này đã nhấn mạnh rằng: “thực hiện công cuộc phục hưng vĩ đại dân tộc Trung Hoa, phải đưa việc kế thừa và phát triển nền văn hóa truyền thống đặc sắc của Trung Quốc vào chương trình nghị sự” (Văn phòng Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc và Văn phòng Quốc vụ viện 2017).

Quá trình xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại đòi hỏi sự nghiên cứu, xem xét nghiên cứu các giá trị truyền thống một cách kỹ lưỡng và khách quan để tránh tình trạng phủ định sạch trơn hoặc coi mọi yếu tố trong văn hóa truyền thống đều là những giá trị. Các nhà lý luận của Đảng cộng sản Trung Quốc đã xuất phát từ bối cảnh thời đại và những yêu cầu thực tiễn của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc để xem xét, đánh giá các giá trị văn hóa truyền thống. Họ đã

rút ra kết luận rằng, văn hóa truyền thống có cả những giá trị cần kế thừa và những phần giá trị do hạn chế lịch sử cần phải loại bỏ. Nhà nghiên cứu Trần Lai đã nhận định rằng: “cần phải nói rằng văn hóa truyền thống không phải là tuyệt đối hoàn hảo, trong văn hóa truyền thống đều có cả tinh hoa và cặn bã cần được bài trừ” (Trần Lai). Do đó, sự kế thừa và phát triển văn hóa truyền thống phải dựa trên tinh thần “lấy tinh bỏ phế, kế thừa, cải tạo và đổi mới, không khôi phục cái cũ, không giản đơn phủ định, không ngừng tạo ra những nội hàm thời đại mới và các biểu hiện hiện đại” (Văn phòng Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc và Văn phòng Quốc vụ viện 2017).

Việc xây dựng hệ giá trị con người đòi hỏi phải kế thừa và phát triển văn hóa truyền thống tốt đẹp của Trung Quốc, nhất là cần phải phát huy mạnh mẽ những đức tính truyền thống quý báu của dân tộc Trung Hoa như ý thức tự hoàn thiện bản thân, ý thức công hiến cho quê hương đất nước, ý thức giúp đỡ người nghèo, làm điều đúng đắn, yêu thương mọi người. Trước hết, việc kế thừa các giá trị nhân văn trong Nho giáo là vô cùng cần thiết đối với việc xây dựng các giá trị con người Trung Quốc đương đại. Học thuyết về đạo đức của Nho giáo đã hình thành một hệ thống giá trị hoàn chỉnh vào thời Xuân Thu Chiến Quốc và chứa đựng các giá trị đạo đức hết sức cần thiết trong xã hội hiện đại như: “kỷ sở bất dục vật thi ư nhân” (điều mình không muốn thì cũng không nên làm đối với người khác); “ki dục lập nhi lập thân, ki dục đạt nhi đạt

nhân”(mình muốn thành đạt thì hãy giúp người khác thành đạt); “hài hòa nhưng khác biệt”; “dùng đức thu phục lòng người”; “thế giới là của đại chúng”. Đây là những giá trị đạo đức quý báu cần phải kế thừa để xây dựng đạo đức cho những con người mới. Đặc biệt, các giá trị truyền thống của Nho Giáo mang tính định hướng cơ bản là trung, tín, nhân, nghĩa, hiếu,... đều đề cao trách nhiệm của cá nhân đối với người khác, đối với xã hội, từ đó góp phần bồi dưỡng ý thức trách nhiệm của mỗi con người với quê hương, đất nước và đã trở thành truyền thống vẻ vang của biết bao lớp người có lý tưởng cao cả đấu tranh, hy sinh cho độc lập dân tộc từ thời cận đại. Đây cũng là những giá trị tinh thần hết sức quý giá của dân tộc Trung Hoa cần được kế thừa, phát triển, để trở thành những tiêu chí trong việc bồi dưỡng, giáo dục những con người mới và cũng là những giá trị độc đáo để có thể xây dựng một nền văn hóa tinh thần đặc sắc Trung Quốc.

Ngoài ra, các giá trị văn hóa truyền thống đặc sắc của Trung Quốc, như lòng nhân từ, vì con người, lòng chính trực, ủng hộ công lý, ủng hộ sự hài hòa và tìm kiếm sự thống nhất cũng là những tư tưởng nhân văn có giá trị trong việc xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại. Những giá trị này vừa hết sức cần thiết cho sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc vừa được coi là những đóng góp của văn hóa truyền thống Trung Quốc cho giá trị chung của nhân loại. Những giá trị tinh thần quý báu đó cần phải được kế thừa,

đưa vào định hướng giá trị cho việc giáo dục và bồi dưỡng thế hệ trẻ.

4. Nội dung hệ giá trị của con người Trung Quốc đương đại

Ngay từ đầu thế kỷ XXI, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã không ngừng đẩy mạnh công tác xây dựng các giá trị chuẩn mực của con người Trung Quốc đương đại. Năm 2001, “*Đề cương xây dựng đạo đức công dân*” được ban hành, lấy 10 khái niệm: “yêu nước, tuân thủ pháp luật, trung thực, liêm chính, đoàn kết và hữu nghị, cần cù, tự rèn luyện, tận tụy và cống hiến” làm nội dung chính của việc xây dựng đạo đức công dân. Vào tháng 10 năm 2006, Hội nghị toàn thể lần thứ sáu của Ủy ban Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc, khóa XVI đã đặt ra vấn đề “xây dựng hệ thống giá trị cốt lõi xã hội chủ nghĩa”. Sau đó, đến Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XVIII của Đảng Cộng sản Trung Quốc, năm 2012, đã đưa vào Văn kiện các giá trị cốt lõi của xã hội Trung Quốc đương đại là: “phú cường, dân chủ, văn minh, hài hòa; tự do, bình đẳng, công bằng, pháp quyền; yêu nước, tận tụy, liêm chính, thân thiện”. những giá trị cốt lõi này gắn với các yêu cầu giá trị liên quan đến ba cấp độ quốc gia, xã hội và công dân, đồng thời trả lời cho các câu hỏi lớn về những cấp độ giá trị mà Trung Quốc muốn xây dựng. Như vậy, các giá trị chuẩn mực của con người trung quốc đương đại như: “yêu nước”, “tận tụy”, “liêm chính”, “thân thiện” là các giá trị cốt lõi ở cấp độ công dân và nằm trong hệ thống giá trị cốt lõi của xã hội Trung Quốc đương đại.

Các giá trị “yêu nước”, “tận tụy”, “liêm chính”, “thân thiện” là yêu cầu giá trị của giá trị cốt lõi xã hội chủ nghĩa ở cấp độ công dân. Những giá trị này là những tiêu chí để giáo dục và bồi dưỡng giá trị cho mỗi công dân để họ thành những người xây dựng và kế tục sự nghiệp xã hội chủ nghĩa - những người có sứ mệnh phục hưng dân tộc Trung Hoa. Khi mỗi công dân mới đều thấm nhuần các giá trị yêu nước, cống hiến, liêm chính, thân thiện và lấy đó làm định hướng hành động thì đất nước, xã hội và con người nhất định sẽ có một tương lai tốt đẹp hơn.

Giá trị “yêu nước” nói đến tình cảm yêu thương, gắn bó với quê hương, đất nước một cách chân thành của mọi công dân. Quê hương, đất nước như là cội nguồn trong cuộc đời của mỗi con người, mà ở đó họ cảm thấy thân thương và tìm thấy ý nghĩa, giá trị của cuộc sống. Lòng yêu nước là động lực bên trong để mỗi công dân Trung Quốc ý thức về nghĩa vụ của mình trong việc xây dựng tổ quốc. Lòng yêu nước là tình cảm, chứa đựng lý trí, thể hiện ở lòng tự tôn, tự tin dân tộc, ý thức sứ mệnh, trách nhiệm bảo vệ phẩm giá của tổ quốc và lợi ích quốc gia. Lòng yêu nước sẽ thôi thúc mỗi công dân ý thức về trách nhiệm, nghĩa vụ với Tổ quốc. Vì lẽ đó, yêu tổ quốc là truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc Trung Hoa. Đặng Tiểu Bình đã nhận định rằng: “người Trung Quốc có lòng tự tôn và tự hào dân tộc của mình. Yêu Tổ quốc và cống hiến hết sức mình để xây dựng Tổ quốc xã hội chủ nghĩa là vinh dự lớn

nhất. Chỉ có gắn bó với quê hương, đất nước thì mỗi con người mới tìm thấy hết ý nghĩa của cuộc sống. Chủ nghĩa yêu nước là một phạm trù lịch sử, ở những giai đoạn lịch sử khác nhau có ý nghĩa khác nhau và nội dung khác nhau” (Cố Hải Lương 2004: 85). Đảng Cộng sản Trung Quốc đã quán triệt rằng, trong xã hội Trung Quốc đương đại, chủ nghĩa yêu nước và chủ nghĩa xã hội về bản chất là thống nhất: “chỉ bằng cách đưa chủ nghĩa yêu nước vào trách nhiệm công việc và đời sống xã hội, chúng ta mới có thể đóng góp xứng đáng vào việc xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc” (Cát Thừa Hồng 2018). Tình yêu nước của mỗi người là động lực bên trong để họ ý thức về nghĩa vụ và trách nhiệm của mình trong việc phục hưng dân tộc Trung Hoa. Tình yêu đó không chỉ tạo nên tinh thần đoàn kết nhân dân cả nước một lòng một dạ phấn đấu phát triển đất nước, mà còn là xuất phát điểm của nhân cách đạo đức công dân, trách nhiệm công dân với đất nước. Do vai trò đặc biệt quan trọng của giá trị yêu nước đối với sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc mà Đảng cộng sản Trung Quốc đã quán triệt việc giáo dục, bồi dưỡng lòng yêu nước là chủ đề chính của định hướng giá trị trong thời đại mới. Vấn đề giáo dục lòng yêu nước đã được thể hiện trong hai bản đề cương: “*Đề cương xây dựng đạo đức công dân*” năm 2001 và “*Đề cương thực hiện công tác giáo dục lòng yêu nước trong thời kỳ mới*” năm 2019 của Đảng Cộng sản Trung Quốc.

“*Đề cương thực hiện Giáo dục lòng yêu nước trong thời đại mới*”(Ủy ban Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc và Quốc vụ viện 2019) và ra thông báo, yêu cầu tất cả các khu vực và ban ngành phải quán triệt thực hiện phù hợp với điều kiện thực tế của mình. Đề cương đã khẳng định rằng, chủ nghĩa yêu nước là linh hồn và là của cải tinh thần quan trọng nhất của dân tộc Trung Hoa, là động lực tinh thần mạnh mẽ để nhân dân Trung Quốc bảo vệ độc lập dân tộc và phẩm giá dân tộc. Chính vì vậy cần phải nâng cao chất lượng công tác giáo dục lòng yêu nước cho mọi người dân, đặc biệt là các đoàn viên thanh niên. Có thể nói rằng, “*Đề cương thực hiện công tác giáo dục lòng yêu nước trong thời kỳ mới*” của Đảng Cộng sản Trung Quốc là sự thể chế hóa các giá trị cốt lõi ở cấp độ công dân để đưa những giá trị đó vào đời sống xã hội.

Nội dung “*Đề cương thực hiện công tác giáo dục lòng yêu nước trong thời kỳ mới*” một lần nữa đã khẳng định giá trị giá trị yêu nước, một giá trị cốt lõi của xã hội Trung Quốc và đó cũng là giá trị chuẩn mực của con người Trung Quốc hiện đại. Đề cương cũng đưa ra các phương pháp và cách thức giáo dục lòng yêu nước cho những con người mới của xã hội Trung Quốc. Thông qua hệ thống giáo dục, các tổ chức chính trị xã hội, hội đoàn, các cơ quan nhà nước... có trách nhiệm bồi dưỡng, nâng cao lòng yêu nước cho mọi người dân Trung Quốc. Các cơ quan, tổ chức này phải tăng cường tuyên truyền, phổ biến đường lối, chính sách của Đảng, truyền thống lịch sử, văn hóa

để mỗi người dân nhận thức đúng đắn, tin tưởng vào sự thành công của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc. Công tác giáo dục lòng yêu nước phải đề cao tính đại chúng, vì vậy các tổ chức này phải huy động được sự nhiệt tình, sáng kiến của đông đảo quần chúng nhân dân. Liên đoàn lao động các cấp, Đoàn Thanh niên Cộng sản, Liên đoàn Phụ nữ, Liên đoàn Văn học Nghệ thuật, Hội Nhà văn, Hội Khoa học và Kỹ thuật, Liên đoàn Hoa kiều và các tổ chức đoàn thể khác phải phát huy lợi thế của mình, thực hiện rộng rãi việc giáo dục lòng yêu nước cho các thành viên, tổ chức đoàn thể mà mình phụ trách.

Đề cương cũng chỉ rõ nhiệm vụ của hệ thống giáo dục, các nhà trường phải bồi dưỡng tình cảm yêu nước cho học sinh bởi đó là những người kế tục sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội. Việc giáo dục lòng yêu nước cho thanh niên phải là ưu tiên hàng đầu, tinh thần yêu nước phải được xuyên suốt trong toàn bộ quá trình giáo dục nhà trường. Ở các trường tiểu học, trung học phổ thông và trường dạy nghề, giáo dục lòng yêu nước cần được đẩy mạnh trong các lớp học và tài liệu giảng dạy. Nội dung giáo dục lòng yêu nước được lồng ghép vào việc biên soạn, giáo trình và giảng dạy các môn học như đạo đức, pháp quyền, lịch sử và các môn học khác. Các nhà trường phải đổi mới hình thức giáo dục lòng yêu nước, làm phong phú và tối ưu hóa nguồn giáo trình, khuyến khích phát triển các nguồn tài nguyên giáo dục như các khóa học trực tuyến dưới nhiều hình thức như video, âm

nhạc, nghệ thuật, thư pháp, múa, kịch,... thể hiện yêu cầu giáo dục lòng yêu nước, nhằm nâng cao hơn nữa tính hấp dẫn, lôi cuốn. Bên cạnh đó các nhà trường cũng phải giáo dục lòng yêu nước cho học sinh, sinh viên thông qua truyền thống yêu nước của các thế hệ ông cha trong lịch sử của dân tộc Trung Hoa qua những chương trình tham quan các địa chỉ đỏ, di tích lịch sử, bảo tàng.

Giá trị “tận tụy” đề cập đến lòng yêu quý, tận tâm, say mê với công việc của mỗi con người, coi trọng phát triển nghề nghiệp của mình. Tận tụy là linh hồn của đạo đức nghề nghiệp, là nền tảng để mỗi cá nhân an cư, lạc nghiệp và tiếp thêm sức sống cho sự phát triển, tiến bộ của xã hội. Trong xã hội Trung Quốc, mỗi con người đều cần có một nghề nghiệp để kiếm sống, khi mỗi người yêu thích, quý trọng công việc của mình, coi đó là lẽ sống của họ thì họ mới có thể phát huy hết năng lực cá nhân cống hiến cho nghề nghiệp, xã hội và đất nước. Khi con người yêu quý nghề nghiệp của mình, họ sẽ không ngừng học hỏi để nâng cao trình độ chuyên môn và tự nguyện đem sức lực, trí tuệ của mình đóng góp cho lợi ích chung của đất nước. Điều đáng trân trọng ở người tận tâm, yêu quý nghề nghiệp của mình là họ không coi đó là sự hy sinh, mà xem đó như là “nghĩa vụ” và “nhu cầu” được làm việc và đóng góp cho xã hội. Yêu quý công việc, hết mình cống hiến cho nghề nghiệp và xã hội là một giá trị cao đẹp trong tâm trí con người. Nó mang sức lan tỏa và truyền thông điệp mạnh mẽ tới mọi người.

“Việc hình thành những tấm gương thời đại và tinh thần công hiến yêu nước của họ có vai trò làm gương đi đầu, đồng thời cũng có năng lượng tích cực để toàn xã hội xác lập định hướng giá trị của công hiến yêu nước” (Cát Thừa Hồng 2018). Những tấm gương của những con người tận tụy, hết lòng hết sức công hiến cho nghề nghiệp của mình là những hình mẫu con người của thời đại, có khả năng lay động trái tim của mọi người và truyền cảm hứng cho nhiều người trong xã hội. Yêu quý nghề nghiệp giúp mỗi người thiết lập một cái nhìn đúng đắn về nghĩa vụ và trách nhiệm của mình đối với xã hội, biết kết hợp hạnh phúc cá nhân với lợi ích xã hội, kết hợp giá trị cá nhân với các giá trị quốc gia và xã hội. Do đó, Đảng Cộng sản Trung Quốc xác định giá trị tận tụy là yêu cầu giá trị trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc.

Giá trị “liêm chính” đề cập tới sự trung thực và đáng tin cậy trong các mối quan hệ xã hội. Liêm chính là nền tảng để con người sống và làm việc, và cũng là yêu cầu cơ bản về tinh thần, đạo đức trong các mối quan hệ xã hội. Liêm chính cũng là phẩm chất cần có để mỗi con người có thể tạo dựng các mối quan hệ xã hội tốt đẹp. Người ta chỉ có thể hợp tác với nhau lâu dài khi hai bên đều trung thực và tin tưởng lẫn nhau. Ngày nay, nền kinh tế thị trường xã hội chủ nghĩa của Trung Quốc không những dựa trên cơ sở pháp luật, mà còn phải tuân theo các chuẩn mực đạo đức trung thực và đáng tin cậy. Trong bối cảnh đa cực

hóa, toàn cầu hóa kinh tế, thông tin hóa xã hội và đa dạng hóa văn hóa của thế giới thì liêm chính không còn giới hạn trong việc tu dưỡng đạo đức và phẩm chất của cá nhân, mà còn là cơ sở để tạo nên môi quan hệ hợp tác, là “chiếc van an toàn” để ngăn ngừa rủi ro xã hội. Vì vậy, Đảng Cộng sản Trung Quốc xác định giá trị liêm chính là yêu cầu giá trị trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc.

Giá trị “thân thiện” có nghĩa là sự thân ái và lòng tốt, đề cập đến mối quan hệ gần gũi và tình yêu giữa con người với thiên nhiên, giữa con người với xã hội và giữa con người với nhau. Thân thiện là giá trị định hướng cho việc giáo dục con người Trung Quốc về tấm lòng nhân ái, tử tế với người khác, cũng như đối xử với thiên nhiên. Truyền thống của dân tộc Trung Hoa đã có tư tưởng ái nhân của Nho giáo, tư tưởng hòa đồng với tự nhiên của Lão giáo. Văn hóa truyền thống của Trung Quốc đã chứa đựng những giá trị của thời đại coi trọng nhân nghĩa, coi trọng con người, giữ chính trực, ủng hộ công lý, ủng hộ sự hài hòa và tìm kiếm sự hài hòa. Những giá trị này đóng vai trò định hướng quan trọng trong việc xây dựng xã hội Trung Quốc hiện nay. Theo đuổi khái niệm giá trị thân thiện trong giáo dục con người không chỉ là yêu cầu cơ bản để phát huy các giá trị truyền thống của văn hóa Trung Hoa, mà còn là thực hành các giá trị cốt lõi xã hội chủ nghĩa. Điều đó góp phần xây dựng một hình ảnh tươi sáng về con người và văn hóa Trung Quốc trong

mắt bạn bè quốc tế. Do đó, Đảng Cộng sản Trung Quốc xác định giá trị thân thiện là một trong những yêu cầu giá trị trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc.

6. Kết luận

Qua việc xem xét quá trình xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc, chúng ta có thể thấy rõ rằng, Đảng Cộng sản Trung Quốc đã gắn việc xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại với sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc. Chủ nghĩa Mác - Lênin được coi là nền tảng lý luận, là bộ lọc văn hóa để kế thừa và tiếp thu những giá trị trong mạch nguồn văn hóa truyền thống và các giá trị nhân loại cho việc xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại. Các nhà lãnh đạo, cũng như những nhà lý luận của Đảng Cộng sản Trung Quốc luôn tuân theo nguyên tắc coi văn hóa truyền thống đặc sắc của dân tộc là những giá trị tinh thần cần phải kế thừa và phát triển để xây dựng nền văn minh tinh thần xã hội chủ nghĩa. Đảng Cộng sản Trung Quốc đã quán triệt tinh thần phải biến văn nền văn hóa truyền thống xuất sắc của dân tộc Trung Hoa thành những phẩm chất ưu việt trong văn hóa tinh thần của người Trung Quốc đương đại, từ đó trở thành sức mạnh mềm của Trung Quốc trong bối cảnh hội nhập và giao lưu quốc tế. Tổng Bí thư Tập Cận Bình đã khẳng định văn hóa truyền thống của dân tộc Trung Hoa là cội nguồn của hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại. “Nền văn hóa truyền thống Trung Hoa ưu tú là huyết

mạch tinh thần của dân tộc Trung Hoa, là cội nguồn quan trọng nuôi dưỡng các giá trị cốt lõi xã hội chủ nghĩa, là nền tảng vững chắc để chúng ta có được chỗ đứng vững chắc trong sự hỗn loạn về văn hóa của thế giới” (Cô Song Hảo 2017). Những hệ tư tưởng truyền thống, như Nho gia, Pháp gia, Lão gia,... với các giá trị như nhân nghĩa, thân thiện, hài hòa, ái quốc,... đều được chất lọc, kế thừa để tạo thành các giá trị cốt lõi của con người Trung Quốc đương đại. Hệ giá trị này là nền tảng định hướng trong sự nghiệp giáo dục và đào tạo những con người mới của Đảng Cộng sản Trung Quốc. Chủ trương xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại không những góp phần hình thành một khối đại đoàn kết dân tộc, tạo động lực cho công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội mang đặc sắc Trung Quốc mà còn góp phần nâng cao vị thế, sức mạnh mềm của Trung Quốc. Việc coi các giá trị con người Trung Quốc đương đại là một bộ phận trong hệ thống giá trị cốt lõi thể hiện tầm nhìn chiến lược của Đảng Cộng sản Trung Quốc về vai trò quan trọng của văn hóa đối với sự phát triển xã hội và chỉ có tuân thủ và thực hiện theo những định hướng giá trị này thì sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc mới ổn định và phát triển nhanh chóng. Tìm hiểu về việc xây dựng hệ giá trị con người Trung Quốc đương đại là vấn đề rất bổ ích, gợi mở cho chúng ta nhiều vấn đề trong việc kế thừa các giá trị văn hóa truyền thống, cũng như việc tiếp thu những giá trị của

văn minh nhân loại để xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến đậm đà bản sắc dân tộc, trong bối cảnh toàn cầu hóa.

Tài liệu trích dẫn

1. Tập Cận Bình. 2017. “Thắng lợi quyết định trong việc xây dựng xã hội khá giả toàn diện và giành thắng lợi vĩ đại của chủ nghĩa xã hội đặc sắc Trung Quốc trong thời đại mới - Báo cáo tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ 19 của Đảng Cộng sản Trung Quốc”. Bắc Kinh: Nhà xuất bản Nhân dân.

2. Giang Hải. 2016. “Dấu ấn xây dựng hệ giá trị Trung Quốc”. (<http://www.rmlt.com.cn/2016/0322/421193.shtml>). Truy cập ngày 12/01/2023.

3. Cô Song Hảo. 2017. “Xây dựng thế giới tinh thần của người Trung Quốc đương đại”. (<http://theory.people.com.cn/n1/2017/0110/c40531-29010362.html>). Truy cập ngày 18/01/2023.

4. Cát Thừa Hồng. 2018. “Yêu nước cống hiến đáng quý biết bao”. Trang tin Đảng Cộng sản Trung Quốc. (<http://theory.people.com.cn/n1/2018/1012/c40531-30336458.html>). Truy cập ngày 16/01/2023.

5. Lại Trần Lai. 2016. “Kế thừa và phát triển các giá trị văn hóa truyền thống ưu tú của Trung Quốc”. (<http://smthe.tsinghuaajournals.com/article/2016/2096-1170/101349A-2016-4001.shtml?WebShieldDRSessionVerify=shrV9SyO0cwleQmqtuyux>). Truy cập ngày 14/01/2023.

6. Cố Hải Lương. 2004. “Từ Đại hội toàn quốc lần thứ 14 đến Đại hội toàn quốc lần thứ 16: Sự phát triển mới của

chủ nghĩa Mác ở Trung Quốc đương đại”. Bắc Kinh: Nxb. Giáo dục Đại học.

7. Ma Tinh Lý. 2016. “Kế thừa và phát triển các giá trị truyền thống và văn hóa truyền thống xuất sắc của Trung Quốc...” (<http://smthe.tsinghuaajournals.com/article/2016/2096-1170/101349A-2016-4-001.shtml?WebShieldDRSessionVerify=shrV9SyO0cwleQmqtuyux>). Truy cập ngày 12/01/2023.

8. Nhân Dân Nhật Báo. 2017. “Hãy xây dựng tòa tháp tinh thần dân tộc uy nghi”. (<http://opinion.people.com.cn/n1/2017/1118/c1003-29653762.html>). Truy cập ngày 12/01/2023.

9. Lâu Quân Siêu. 2022. “Hướng dẫn xây dựng giá trị giáo dục đạo đức trong trường cao đẳng, đại học với giá trị đồng thuận của dân tộc Trung Hoa”. (http://www.dangjian.com/shouye/sixianglilun/lilunqiangdang/202202/t20220215_6295710.shtml). Truy cập ngày 13/01/2023.

10. Ủy ban Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc và Quốc vụ viện. 2019. “Đề cương thực hiện công tác giáo dục lòng yêu nước trong thời kỳ mới”. Tân Hoa xã, Bắc Kinh, ngày 12 tháng 11, năm 2019 (http://www.gov.cn/zhengce/2019-11/12/content_5451352.htm). Truy cập ngày 12/01/2023.

11. Văn phòng Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Trung Quốc và Văn phòng Quốc vụ viện. “Ý kiến về việc thực hiện Đề án kế thừa và phát triển văn hóa truyền thống đặc sắc của Trung Quốc”. (https://www.gov.cn/zhengce/2017-01/25/content_5163472.htm). Truy cập ngày 14/01/2023.